

УДК 657

Бордаєв Владислав Вікторович

аспірант кафедри міжнародної економіки і менеджменту

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

Bordaiev Vladyslav

Postgraduate Student of the Department of

International Economics and Management

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,

ORCID: 0009-0007-7164-4195

**ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ ТА ESG-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК
ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ
DIGITAL INNOVATION AND ESG-ORIENTED DEVELOPMENT OF
EXPORT-ORIENTED ENTERPRISES**

***Анотація.** Вступ. Зростання соціальної нерівності, негативний вплив виробництва на екологію, кліматичні виклики у різних країнах світу зумовили необхідність формування вимог до підвищення рівня прозорості, відповідальності та підзвітності бізнесу. Упродовж останніх п'ятнадцяти років вимоги до ESG – звітності посилилися, що створило труднощі їх реалізації підприємствами у різних країнах світу. Подібна тенденція насамперед пов'язана із підвищенням рівня прозорості та відповідальності бізнесу перед інвесторами. У всьому світі спостерігається тенденція до збільшення інвестування в підприємства, які впровадили ESG-принципи та практику у корпоративну стратегію розвитку, різні функціональні напрямки діяльності.*

Мета. Метою дослідження є вивчення зв'язків між цифровими інноваціями та ESG-стандартами для забезпечення розвитку підприємств – експортерів.

Матеріали і методи. В процесі дослідження застосовані наступні матеріали: 1) законодавчі акти ЄС у 2014-2024 роках, які визначають правові засади регулювання у сфері ESG; 2) показники використання підприємствами інновацій та технологій у різних країнах світу у 2024 році за даними опитування підприємств формального сектору економіки Світового банку.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: правового аналізу законодавчих актів ЄС у 2014-2024 роках, які встановлюють обов'язкові стандарти ESG для підприємств; ітераційного кластерного аналізу для групування підприємств 38 країн світу за показниками використання підприємствами інновацій та технологій у 2024 році; аналізу та синтезу для узагальнення результатів дослідження між цифровими інноваціями та ESG-розвитком експортно орієнтованих підприємств.

Результати. Розвиток ESG – звітності в країнах ЄС та інших країнах світу упродовж останніх 2014-2024 років зумовлений обов'язковими законодавчими вимогами до підприємств про подачу звітності щодо екологічних, соціальних та управлінських практик діяльності. Вимоги до цифрового формату звітності були встановлені у 2019-2020 роках у зв'язку з потребами зацікавлених сторін у публічній інформації. Цифровізація дозволила централізований збір та аналіз даних про ESG – практику великих підприємств на рівні ЄС. З 2019 року компанії в ЄС значно покращили ESG-показники з 74 балів до 80,6 балів у 2024 році, при чому, більшість компаній визначені як лідери. Тож європейські фірми очолюють глобальні рейтинги за рівнем екологічного переходу, а країни ЄС належать до групи країн із найбільш високим рівнем регулювання у ESG-сфері. Групування країни за рівнем регулювання

у сфері ESG та класифікація за показниками використання технологій та інновацій підприємствами не дозволяє визначити прямі зв'язки між жорсткістю законодавства та інноваційно-технологічним станом фірм різних держав.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується вивчення впливу цифровізації на основні показники фінансово-господарської діяльності підприємств-експортерів.

Ключові слова: *цифрові технології, конкурентні переваги, експортно орієнтовані підприємства, технологічне лідерство, цифровізація, процесні інновації.*

Summary. *Introduction. The growth of social inequality, the negative impact of production on the environment, and climate challenges in different countries of the world have necessitated the formation of requirements for increasing the level of transparency, responsibility, and accountability of business. Over the past fifteen years, the requirements for ESG reporting have increased, which has created difficulties in their implementation by enterprises in different countries of the world. Such a trend is primarily associated with an increase in the level of transparency and responsibility of business to investors. All over the world, there is a trend towards increasing investment in enterprises that have implemented ESG principles and practices in their corporate development strategy and various functional areas of activity.*

Purpose. The purpose of the study is to study the relationship between digital innovations and ESG standards to ensure the development of exporting enterprises.

Materials and methods. The following materials were used in the research process: 1) EU legislative acts in 2014-2024, which determine the legal framework for regulation in the field of ESG; 2) indicators of the use of innovations and technologies by enterprises in different countries of the world

in 2024 according to the World Bank survey of enterprises in the formal sector of the economy.

The following scientific methods were used in the research: legal analysis of EU legislative acts in 2014-2024, which establish mandatory ESG standards for enterprises; iterative cluster analysis to group enterprises in 38 countries of the world by indicators of the use of innovations and technologies by enterprises in 2024; analysis and synthesis to generalize the results of the study between digital innovations and ESG development of export-oriented enterprises.

Results. The development of ESG reporting in the EU countries and other countries of the world over the past 2014-2024 is due to mandatory legislative requirements for enterprises to submit reports on environmental, social and management practices. The requirements for the digital reporting format were established in 2019-2020 in connection with the needs of stakeholders for public information. Digitalization has enabled centralized collection and analysis of ESG data - the practice of large enterprises at the EU level. Since 2019, companies in the EU have significantly improved their ESG indicators from 74 points to 80.6 points in 2024, with most companies identified as leaders. Therefore, European companies lead the global rankings in terms of the level of ecological transition, and EU countries belong to the group of countries with the highest level of regulation in the ESG sphere. Grouping countries by the level of regulation in the ESG sphere and clustering by indicators of the use of technologies and innovations by enterprises does not allow determining direct links between the strictness of legislation and the innovative and technological state of firms in different countries.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to study the impact of digitalization on the main indicators of the financial and economic activity of exporting enterprises.

Key words: *digital technologies, competitive advantages, export-oriented enterprises, technological leadership, digitalization, process innovations.*

Постановка проблеми. Зростання рівня глобалізації торгівлі, міжнародного руху капіталу та технологій зумовило посилення ролі діяльності підприємств експортерів. Компанії експортери прямо задіяні в глобальному ланцюгу постачання товарів та послуг, а їх діяльність впливає на екологію, персонал та умови праці. Зважаючи на це, в усьому світі простежується тенденція до прийняття законодавства, яке зобов'язує підприємства оприлюднювати інформацію про рівень впливу на навколишнє середовище, персонал та людей. Все більш поширеними в практиці міжнародних компаній стали адміністративні, управлінські заходи для скорочення потенційного та фактичного негативного впливу на зовнішнє середовище. У зв'язку із цим стала набула актуальності проблематика впровадження ESG-стандартів в управління підприємств.

Зазначене потребує більш детального висвітлення зв'язків між ESG-стандартами для сталого розвитку підприємств – експортерів та цифрових інновацій як інструменту для вимірювання впливу екологічних, соціальних, управлінських факторів на довкілля, персонал, права людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика вивчення впровадження ESG-стандартів в управління підприємств набуває все більшої актуальності серед теоретиків та практиків економічної науки. По-перше, активний розвиток законодавства в різних країнах для розкриття інформації про соціальні, екологічні аспекти бізнесу у звітності підприємств сприяв дослідженню рівня інтеграції ESG-принципів у практичну діяльність компаній. По-друге, підприємства отримують економічні вигоди від застосування ESG-принципів: зростає зацікавленість інвесторів та інвестиції в підприємства, які фінансують соціальні та екологічні ініціативи; політика уряду в різних країнах

спрямована на підтримку підприємств, які впровадили ESG-практику у власні стратегії; людські ресурси мігрують у соціально відповідальні підприємства. Впровадження ESG підходів в менеджменті дозволяє адаптувати бізнес-моделі до нових законодавчих вимог, забезпечує соціально відповідальне управління ресурсами та сприяє довірі інвесторів [14].

Дослідження практики впровадження ESG-стандартів у різних типах підприємств Дюгованець О., Кулініча Т. та Попович О. [1] свідчить, що ESG-менеджмент діє системно як каталізатор сталої трансформації бізнесу, який сприяє переходу від традиційних до збалансованих бізнес-моделей, орієнтованих на узгодження економічних, соціальних та екологічних ефектів.

За даними опитувань підприємств формального сектору економіки у 2006-2023 роках виявлено, що технології та цифровізація позитивно вплинули на впровадження екологічних та соціальних стандартів фірмами [12]. Однак технологічні компанії, орієнтовані на цифровізацію, мають нижчі стандарти управління [12]. На ці результати вплинула культура країни, тягар регулювання бізнесу та сприйняття судів як перешкоди для підприємницької діяльності. Це підкреслює важливість суспільства та якості бізнес-середовища у впровадженні етичних стандартів орієнтованими на цифровізацію технологічними компаніями [12].

Метою статті вивчення зв'язків між цифровими інноваціями та ESG-стандартами для забезпечення розвитку підприємств – експортерів.

Матеріали і методи. В процесі дослідження застосовані наступні матеріали: 1) законодавчі акти ЄС у 2014-2024 роках, які визначають правові засади регулювання у сфері ESG; 2) показники використання підприємствами інновацій та технологій у різних країнах світу у 2024 році за даними опитування підприємств формального сектору економіки Світового банку.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: правового аналізу законодавчих актів ЄС у 2014-2024 роках, які встановлюють обов'язкові стандарти ESG для підприємств; ітераційного кластерного аналізу для групування підприємств 38 країн світу за показниками використання підприємствами інновацій та технологій у 2024 році; аналізу та синтезу для узагальнення результатів дослідження між цифровими інноваціями та ESG-розвитком експортно орієнтованих підприємств.

Виклад основного матеріалу. Упродовж останніх п'ятнадцяти років кількість регуляторних актів, директив та ініціатив в межах політики сталого розвитку постійно зростала. При цьому, різкий ріст відбувся у 2010-2025 роках. Згідно з оглядом глобальних нормативних актів, які визначили ESG-вимоги, у 2019-2022 роках прийнято більше 300 законодавчих документів у цій сфері управління в глобальному вимірі [10].

Правила та ESG-вимоги були створені для посилення прозорості та відповідальності бізнесу перед інвесторами як основними зацікавленими сторонами. Впровадження вимог відбувається через різні бізнес та інвестиційні практики, тому інвестори активно почали ознайомлюватися із новими регуляторними правилами та ініціативами фірм з їх виконання.

Директива ЄС 2014/95 від 22 жовтня 2014 року про нефінансову звітність була запроваджена для забезпечення відповідальності великих компаній за їх діяльність на екологію, соціум та громади [6].

Однак прийняття документа зіткнулося із критикою щодо обмеженої сфери застосування, не зрозумілість критеріїв та вимог, за якими визначають сталі види економічної діяльності, відсутністю обов'язкової звітності та перевірки звітності третіми сторонами.

У відповідь на вказані обмеження ЄС прийняв Регламент ЄС 2019/2088 від 27 листопада 2019 року про розкриття інформації, пов'язаної зі стійкістю, у секторі фінансових послуг [11]. Згідно документа передбачалося розкриття інформації для інвесторів щодо інтеграції ризиків

сталого розвитку, врахування негативного впливу діяльності підприємств на сталий розвиток, цілей сталого інвестування або сприяння екологічним чи соціальним характеристикам підприємствами при прийнятті рішень щодо інвестицій.

У 2020 році Європейський Парламент та Рада запровадили Директиву ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про звітність та корпоративний сталий розвиток – більш комплексну цілісну систему розкриття інформації та звітності про екологічні, соціальні та управлінські фактори впливу підприємств [4]. Регламент ЄС 2023/2772 від 31 липня 2023 року доповнює Директиву Європейського Парламенту та Ради 2013/34/ЄС щодо стандартів звітності про сталий розвиток [2].

Стаття 8 Регламенту ЄС 2020/852 від 18 червня 2020 року про створення системи сприяння сталому інвестуванню містить положення про прозорість нефінансової звітності підприємств [9]: підприємства зобов'язані включати до нефінансової звітності інформацію про частку їх обороту, отриману від продуктів та послуг від ведення екологічно стійкої економічної діяльності; інформацію про частку капітальних витрат та частку операційних витрат, які виділені на фінансування активів або процесів в межах екологічно стійкої економічної діяльності. Регламенту ЄС 2020/852 від 18 червня 2020 року про створення системи сприяння сталому інвестуванню визначає таксономію екологічно стійкої економічної діяльності, вимагаючи розкривати інформацію про те, яка частка загальної економічної діяльності підпадає під критерії екологічно стійкої. Регламенту ЄС 2020/852 від 18 червня 2020 року про створення системи сприяння сталому інвестуванню взаємодіє із Директивою ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про звітність та корпоративний сталий розвиток [16].

Рис. 1. Процес розвитку законодавства ЄС, яке врегульовує питання ESG-врядування підприємств

Джерело: систематизовано автором [2; 4–6; 8; 9].

Запроваджені вимоги до ESG-звітності підприємств у 2020 році були насамперед спрямовані на індивідуальних інвесторів, членів пенсійних фондів або інших кінцевих бенефіціарів інвестицій [9]. У 2022 році їх було доповнено Директивою ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про звітність та корпоративний сталий розвиток, яка виступає основою для ESG-звітності, встановлює вимоги до власників активів та інвестиційних менеджерів до звітності на рівні юридичної особи та на рівні продуктів або процесів підприємства. Серед зобов'язань інвесторів – звітування щодо інтеграції ризиків сталого розвитку в інвестиційні рішення та звітування щодо врахування негативного впливу продуктів на сталий розвиток [16].

Директива ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про звітність та корпоративний сталий розвиток встановила обов'язкові вимоги до

розкриття інформації про соціальну, екологічну та управлінську практику підприємств. У Директиві класифіковано екологічні, соціальні та управлінські фактори, які впливають на навколишнє середовище, персонал та людей в громадах, в цілому на сталий розвиток підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Екологічні, соціальні та управлінські фактори, які обов'язкові до відображення у нефінансовій звітності підприємств згідно з Директивою ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 року про звітність та корпоративний сталий розвиток

Тип факторів	Змістовна характеристика	Роль цифрових технологій у відображенні факторів
Екологічні фактори	Розкриття інформації про всі фактори, які впливають на навколишнє середовище: вплив на повітря, земельні та водні ресурси, клімат, біорізноманіття через показники: обсяг та рівень викидів та абсорбції парникових газів в результаті діяльності підприємства; інформація про заходи підприємств для скорочення викидів парникових газів; обсяги споживання енергії в результаті діяльності підприємств; заходи підприємств для підвищення енергоефективності.	Датчики та пристрої Інтернету речей для вимірювання та автоматизації передачі інформації від виробничих систем до інформаційних систем підприємства про обсяги викидів, споживання енергії та їх облік в підприємстві
Соціальні фактори	інформація про умови праці, колективні переговори, рівність, різноманітність, інклюзію, недискримінацію, права людини (примусова, дитяча праця); інформація про вплив підприємства на персонал та людей; інформація про ризики зайнятості та доходів працівників	Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку інформації про умови праці та доходів, хмарні технології для автоматизації та оптимізації всіх процесів управління персоналом насамперед електронне навчання, кадровий облік (хмарні HR-технології)
Управлінські фактори	інформація про роль адміністративних, управлінських та наглядових органів підприємства щодо сталого розвитку; інформація про досвід та навички адміністративного персоналу; інформація про політику сталого розвитку компаній; інформація про управління ризиками та систему	Автоматизовані ESG-дашборди про досягнення цільових показників сталого розвитку підприємств; регуляторні технології для автоматизації управлінської звітності згідно ESG вимог, спрощення процесів дотримання вимог та контролю за провадженням ESG-принципів;

	внутрішнього контролю; інформація про корпоративну культуру та підходи до впровадження ділової етики; інформація про боротьбу з корупцією та хабарництвом; інформація про управління підприємством, якість відносин з клієнтами, постачальниками та громадами	технології штучного інтелекту для збору та обробки неструктурованих даних про управління
--	---	--

Джерело: узагальнено автором [2; 4–6; 8; 9]

Директива (ЄС) 2024/1760 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року про комплексну перевірку корпоративної стійкості [5] спрямована на сприяння сталому розвитку та відповідальній корпоративній поведінці в діяльності компаній та ланцюгах створення вартості. Положення документа встановлюють обов'язковість корпоративної належної перевірки впливу компаній на екологію, права людини. Основні елементи обов'язку охоплюють виявлення та усунення фактичного та потенційного негативного впливу на права людини, навколишнє середовище діяльності підприємств. Крім того, Директивою встановлюються обов'язки великих компаній прийняти та впровадити перехідний план пом'якшення наслідків зміни клімату, узгоджений з проміжними цілями кліматичної нейтральності в ЄС до 2030 року. У лютому 2025 року Комісія ухвалила комплексний пакет для спрощення вимог щодо належної перевірки з метою кращої підтримки відповідальної ділової практики.

Відмітимо, що прямо у європейському законодавстві до 2022 року не було встановлено вимог до розкриття звітності. Регуляторні акти не вимагали, щоб підприємства подавали управлінські звіти в цифровому форматі, що перешкоджало можливостям пошуку та аналізу звітної інформації. При цьому, користувачі інформації дедалі більше потребували доступності такої інформації для пошуку, порівняння та машинного зчитування в цифровому форматі.

Цифровізація та цифрові інновації дозволили більш ефективно здійснювати збір та обробку інформації про ESG-управління. Цифровізація дозволила централізувати дані на рівні ЄС та держав-членів у відкритому та доступному форматі. Підприємства були зобов'язані готувати свої управлінські звіти в електронному форматі згідно з новим Регламентом ЄС 2019/2088 від 27 листопада 2019 року про розкриття інформації, пов'язаної зі стійкістю, у секторі фінансових послуг. Обов'язковим стало розміщення звітності про сталий розвиток згідно Статті 8 Регламенту ЄС 2020/852 від 18 червня 2020 року про створення системи сприяння сталому інвестуванню. Цифрова таксономія для встановлення стандартів звітності ЄС про сталий розвиток дозволила маркування звітної інформації. У 2020 році Європейська Комісія оприлюднила «Європейську стратегію щодо даних» та «Стратегію цифрових фінансів для ЄС». Цифровий формат подачі даних став обов'язковим для підприємств в ЄС.

Директива (ЄС) 2024/1760 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року про комплексну перевірку корпоративної стійкості [5] встановила стандартизовані вимоги до змісту звітності. Зокрема було визначено необхідні для оприлюднення показники та вимоги їх розкриття погляду подвійної суттєвості за ESG-асpekтами. Європейські норми права вимагають подавати звітність у цифровому форматі для подальшої автоматизованої обробки даних та аналізу інформації. Зокрема передбачено маркування ESG-інформації відповідно до законодавчо визначеної таксономії. В цих умовах цифрові інновації підприємств стали необхідними для спрощення процесів збору даних та формування ESG-звітності.

Законодавчі акти у сфері сталого розвитку підприємств та сталого фінансування значно вплинули на ринок ЄС. Згідно з даними Платформи сталого фінансування, розробленої експертною групою Європейської Комісії, з моменту запуску Регламенту ЄС 2019/2088 від 27 листопада 2019 року про розкриття інформації, пов'язаної зі стійкістю, у секторі

фінансових послуг у 2021 році значним був розвиток ринку фондів в ЄС, які звітували про власну стійкість. Натомість меншими темпами розвивалися фонди, які не звітували про власну стійкість. Продукти фінансових установ, які згідно з законодавством, були класифіковані, як відповідні ESG-вимогам, становили майже 50% активів під управлінням ЄС або 60% фондів ЄС. Станом на червень 2024 року фонди, які відповідають характеристикам ESG згідно Статті 8 склали 57,6%. Фонди, які визначили сталий розвиток однією із інвестиційних цілей, становили 3,4% фондів ЄС. Європа – найбільший ринок для ESG-орієнтованих фондів, на який припадає 84% світових активів фондів сталого розвитку [3].

Зростаючий тиск екологічних загроз, дефіцит ресурсів та соціально-управлінські ризики потребували від компаній в ЄС вимірювання рейтингу екологічних, соціальних та управлінських показників. Подібні рейтинги відображають ефективність управління цими ризиками, охоплюючи сфери сталого постачання, відходів від пакувань, управління трудовими ресурсами та корпоративне управління. Останні оцінки п'ятдесяти компаній Європи в індексі EURO STOXX 50 з використанням бази даних MSCI вказують на покращення ESG-управління.

З 2019 року компанії в ЄС значно покращили ESG-показники з 74 балів до 80,6 балів у 2024 році, при чому, більшість компаній визначені як лідери. Тож європейські фірми очолюють глобальні рейтинги за рівнем екологічного переходу. У 2024 році середній ESG бал найбільших європейських компаній становив 80,6, підтверджуючи лідерство в екологічній, соціальній, управлінській діяльності (рис. 2).

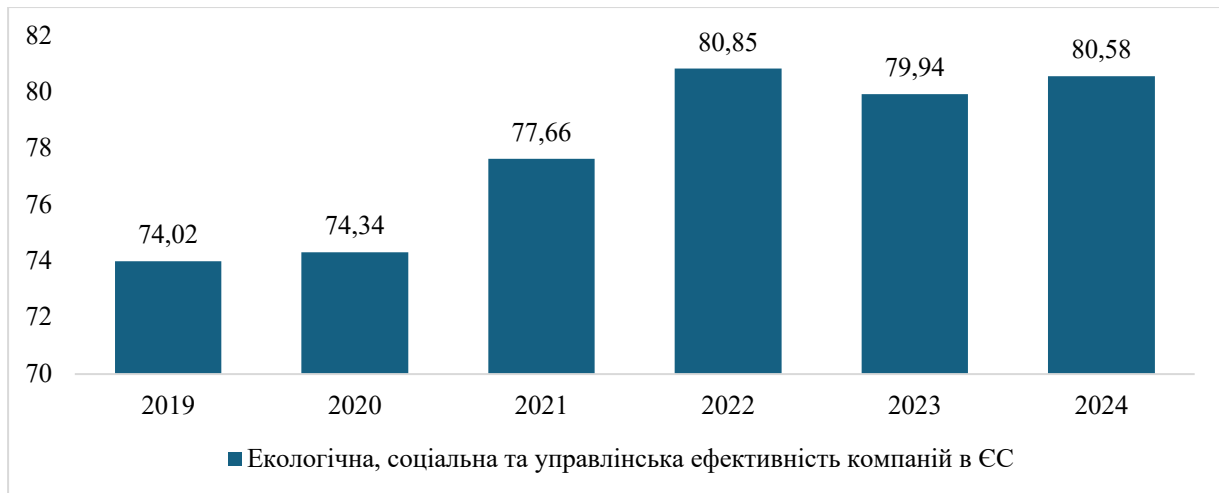

Рис. 2. Екологічна, соціальна та управлінська ефективність компаній в ЄС у 2019-2024 роках, %

Джерело: [7]

* Охоплення : Компанії, що котируються на фондовому ринку та входять до індексу EURO STOXX 50 (SX5E), 2019-2024 (залежно від компанії) (рейтинги MSCI ESG, щорічно)

За результатами дослідження виокремлено десять юрисдикцій, згрупованих за рівнем регулювання країн у сфері ESG [10]:

- юрисдикції з високим рівнем регуляторних ESG-вимог, до яких належать ЄС, Франція, Велика Британія та Гонконг;
- юрисдикції з середнім рівнем регулювання: Китай, Японія, Австралія;
- юрисдикції з низьким рівнем регуляторних ESG-правил: Канада, США;
- юрисдикції, які в цілому погоджуються із відповідністю врахування ESG-питань як складової прийняття інвестиційних рішень фідучіарним обов'язкам, мають найвищий рівень вимог до звітності та запровадили обов'язкову звітність.

Результати проведеного ітераційного кластерного аналізу методом к-середніх дозволили визначити 4 групи країн за показниками використання

технологій та інновацій підприємствами 38 країн у 2024 році [13]. Матриця відстаней між кластерами вказує на наявність відмінностей в різних країнах за усіма показниками. Перша та четверта групи країн найбільш схожі за показниками використання технологій та інновацій підприємствами. Другий, третій та четвертий кластери країн найбільш відмінні. У першу групу країн включено п'ять держав (Словенія, Намібія, Швеція, Іспанія, Бахрейн), у другу – двадцять одна, у третю – шість (Азербайджан, Казахстан, Узбекистан, Есватіні, Туреччина, Малайзія), у четверту – шість (Мальта, Уругвай, Ісландія, Ірландія, Еквадор, Бельгія). Друга група країн включає в тому числі Велику Британію, США, Китай, Італію, Латвію, Ізраїль, Кіпр, Молдову, Чехію, Канаду, Сербію та інші країни (Вірменія, Бенін, Туніс, Ямайка, Бутан, Камерун, Туркменістан, Малі, Сенегал, Йорданія) (табл. 2).

Групування країни за рівнем регулювання у сфері ESG та кластеризація за показниками використання технологій та інновацій підприємствами не дозволяє визначити прямі зв'язки між жорсткістю законодавства та інноваційно-технологічним станом фірм різних держав.

Таблиця 2

Результати ітераційного кластерного аналізу 38 країн за показниками використання технологій та інновацій підприємствами у 2024 році за даними

Показник	Кластери країн			
	1	2	3	4
Відсоток фірм, що використовують технології, ліцензовані іноземними компаніями*, 2024 (%)	19,0	12,4	24,4	25,1
Відсоток фірм, що використовують технології, ліцензовані іноземними компаніями з прямим експортом більше 10% продажів, 2024 (%)	13,9	17,4	60,4	41,8
Відсоток фірм, які комерціалізували новий продукт / сервіс за останні 3 роки, 2024 (%)	53,9	20,0	16,1	68,7
Відсоток фірм, що комерціалізували процесні інновації за останні 3 роки, 2024 (%)	35,3	13,6	12,1	51,6

Відсоток середніх та великих фірм, що представили новий продукт, сервіс за останні 3 роки, інвестували в НДР за останній фінансовий рік, 2024 (%)	12,3	4,6	5,3	20,6
---	------	-----	-----	------

Джерело: узагальнено авторами на основі [13]

У звіті ОЕСР 2024 року виявлено виклики, з якими стикаються компанії у всьому світі при розкритті інформації щодо виконання ESG вимог. При зменшенні регуляторного навантаження на бізнес у США та Європейських країнах результати вказують на постійну фрагментацію регуляторного середовища при збільшенні невизначеності у його розвитку [15].

Створена в європейських країнах та США екосистема звітності щодо виконання ESG вимог призводить до нерівномірності та складнощів у їх виконанні в різних галузях та регіонах. Складність реалізації вимог та значні витрати на їх дотримання відзначили 57% фірм серед 600 опитуваних. Про високі витрати відзначили 49% компаній, невідповідність ланцюга постачань до виконання вимог відмітили 62% підприємств. Серед опитуваних компаній 83% очікують ріст витрат в умовах впровадження ESG вимог. Підприємства вказують на труднощі розкриття даних про біорізноманіття, зміни клімату, впровадження принципів циркулярної економіки, робочу силу в ланцюжку створення вартості. Інституційні інвестори відіграють критичну роль з погляду основних зацікавлених сторін у ESG – звітності. Підприємства підкреслюють, що регуляторні вимоги до розкриття інформації такі ж важливі, як ринкові вимоги [15].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розвиток ESG – звітності в країнах ЄС та інших країнах світу упродовж останніх 2014-2024 років зумовлений обов'язковими законодавчими вимогами до підприємств про подачу звітності щодо екологічних, соціальних та управлінських практик діяльності. Вимоги до цифрового формату

звітності були встановлені у 2019-2020 роках у зв'язку з потребами зацікавлених сторін у публічній інформації. Цифровізація дозволила централізований збір та аналіз даних про ESG – практику великих підприємств на рівні ЄС. З 2019 року компанії в ЄС значно покращили ESG-показники з 74 балів до 80,6 балів у 2024 році, при чому, більшість компаній визначені як лідери. Тож європейські фірми очолюють глобальні рейтинги за рівнем екологічного переходу, а країни ЄС належать до групи країн із найбільш високим рівнем регулювання у ESG-сфері. Групування країн за рівнем регулювання у сфері ESG та кластеризація за показниками використання технологій та інновацій підприємствами не дозволяє визначити прямі зв'язки між жорсткістю законодавства та інноваційно-технологічним станом фірм різних держав. В подальших наукових дослідженнях пропонується вивчення впливу цифровізації на основні показники фінансово-господарської діяльності підприємств-експортерів.

Література

1. Дюгованець О., Кулініч Т., Попович О. ESG management as a driver of sustainable transformation of enterprises and organization. *Економіка та суспільство*. № 79. DOI:10.32782/2524-0072/2025-79-103.
2. Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. (Перша редакція 31.07.2023). URL: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj (дата звернення: 06.01.2026).
3. Commission staff working document impact assessment report accompanying the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2019/2088 on sustainability-related disclosures in the financial services sector (SFDR), Regulation (EU) No

1286/2014 on key information documents for packaged retail and insurance-based investment products (PRIIPs) and repealing Commission Delegated Regulation (EU) 2022/1288. (Перша редакція 2025). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025SC0838> (дата звернення: 06.01.2026).

4. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. (Перша редакція 14.12.2022). 322(OJ L). URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj> (дата звернення: 06.01.2026).

5. Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859. (Перша редакція 13.06.2024). URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj> (дата звернення: 06.01.2026).

6. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. (Перша редакція 22.10.2014). 330(OJ L). URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj> (дата звернення: 06.01.2026).

7. Environmental, Social, and Governance Performance of EU Companies. 05.12.2024. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-circular-economy-in-facts/environmental-social-and-governance-esg-performance-of-eu-companies> (дата звернення: 06.01.2026).

8. European Council of the European Union European Green Deal. Consilium. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/> (дата звернення: 06.01.2026).

9. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Text with EEA relevance). (Перша редакція 18.06.2020). 198(OJ L). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj> (дата звернення: 06.01.2026).

10. Principle for Responsible Investment. Review of trends in ESG reporting requirements for investors. (2022). URL: <https://public.unpri.org/review-of-trends-in-esg-reporting-requirements-for-investors/10296.article> (дата звернення: 06.01.2026).

11. Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector. (Перша редакція 27.11.2019). (OJ L). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj> (дата звернення: 06.01.2026).

12. Salvatore C. Marika, Degl'Innocenti, Marta, Fiordelisi, Franco, Mare, Davide. Technology and Corporate Ethical Standards. (2025). World Bank Group, 2025. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099306502192538978> (дата звернення: 06.01.2026).

13. World Bank. Formal Sector Enterprise Surveys. URL: <https://www.enterprisesurveys.org/en/data/exploretopics/innovation-and-technology> (дата звернення: 05.01.2026).

14. Zhytar M. Global trends and challenges in implementing ESG standards in corporate financial strategies: integration, adaptation, and performance evaluation. *Financial and credit systems: prospects for development*. 2025. Вип. 1, № 16. С. 33–42. DOI:10.26565/2786-4995-2025-1-03.

15. OECD. The Risks of Divergence Between Global ESG Reporting Standards. (2025). URL: <https://www.businessatoecd.org/hubfs/The%20Risks%20of%20Divergence%20>

Between%20Global%20ESG%20Reporting%20Standards.pdf#page=3.06 (дата звернення: 05.01.2026)

16. Principle for Responsible Investment. Review of trends in ESG reporting requirements for investors. URL: <https://public.unpri.org/download?ac=16705#page=9.07> (дата звернення: 05.01.2026).

References

1. Diuhovanets, O., Kulinich, T., & Popovych, O. (2025). ESG management as a driver of sustainable transformation of enterprises and organizations. *Ekonomika ta suspilstvo*, 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-103>

2. European Commission. (2023). Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU as regards sustainability reporting standards. *Official Journal of the European Union*. URL: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj

3. European Commission. (2025). Commission staff working document: Impact assessment report accompanying the proposal for a Regulation amending Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR), Regulation (EU) No 1286/2014 (PRIIPs) and repealing Commission Delegated Regulation (EU) 2022/1288. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025SC0838>

4. European Parliament & Council of the European Union. (2022). Directive (EU) 2022/2464 of 14 December 2022 on corporate sustainability reporting. *Official Journal of the European Union*, L 322. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>

5. European Parliament & Council of the European Union. (2024). Directive (EU) 2024/1760 of 13 June 2024 on corporate sustainability due

diligence. *Official Journal of the European Union*. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>

6. European Parliament & Council of the European Union. (2014). Directive 2014/95/EU of 22 October 2014 on disclosure of non-financial and diversity information. *Official Journal of the European Union*, L 330. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj>

7. European Environment Agency. (2024). Environmental, social, and governance performance of EU companies. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-circular-economy-in-facts/environmental-social-and-governance-esg-performance-of-eu-companies>

8. Council of the European Union. (2025). *European Green Deal*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/>

9. European Parliament & Council of the European Union. (2020). Regulation (EU) 2020/852 of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment. *Official Journal of the European Union*, L 198. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>

10. Principles for Responsible Investment. (2022). Review of trends in ESG reporting requirements for investors. URL: <https://public.unpri.org/review-of-trends-in-esg-reporting-requirements-for-investors/10296.article>

11. European Parliament & Council of the European Union. (2019). Regulation (EU) 2019/2088 of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector (SFDR). *Official Journal of the European Union*. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj>

12. Salvatore, C., Degl'Innocenti, M., Fiordelisi, F., & Mare, D. (2025). Technology and corporate ethical standards. *World Bank Group*. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099306502192538978>

13. World Bank. (2026). Formal sector enterprise surveys: Innovation and technology. URL:

<https://www.enterprisesurveys.org/en/data/exploretopics/innovation-and-technology>

14. Zhytar, M. (2025). Global trends and challenges in implementing ESG standards in corporate financial strategies: Integration, adaptation, and performance evaluation. *Financial and Credit Systems: Prospects for Development*, 1(16), 33–42. <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2025-1-03>

15. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). The risks of divergence between global ESG reporting standards. URL: <https://www.businessatoecd.org/hubfs/The%20Risks%20of%20Divergence%20Between%20Global%20ESG%20Reporting%20Standards.pdf>

16. Principles for Responsible Investment. (2025). Review of trends in ESG reporting requirements for investors. URL: <https://public.unpri.org/download?ac=16705>